

چکیده:

در دوره ایلخانی و پس از آن، هم زمان با به وجود آمدن حکومت های محلی، شهر یزد از امنیت نسبی برخوردار بود و در این دوره ها بناهای مهمی ساخته شد که برای نمونه می توان به پنج بنای بقعه سیدرکن الدین (مدرسه رکنیه)، بقعه سید شمس الدین (مدرسه شمسیه)، مدرسه کمالیه، مجموعه حسینیان (شامل خانه حسینیان یا طاق بلندها و بقعه گنبد هشت) و بقعه شیخ احمد فهادان اشاره کرد. نظر به اینکه هنر و معماری دوره ایلخانی نقطه درخشان هنر سرزمین اسلامی ایران است، و به رغم همه پژوهشهای انجام شده، باید اذعان کرد که اقدام جدی برای فن شناسی دقیق این آثار (به صورت موضوعی) صورت نگرفته و هنوز ابهاماتی درباره فنون و مواد هنری این دوره، بویژه هنر دیوارنگاری، وجود دارد.

به دلیل اهمیت پنج بنای مذکور از نظر فن دیوارنگاری در این دوره، و با توجه به فرصت مغتنم و استثنایی که در یک مقطع زمانی برای مطالعه این آثار از نزدیک فراهم آمد، سعی شد تا ضمن معرفی اجمالی این بناها به بررسی علمی مواد و فنون اجرای دیوارنگاری آن ها پرداخته شود. برای رسیدن به این هدف به شناسایی رنگدانه ها، بست های به کار رفته و سرانجام، مطالعه دقیق و از نزدیک، فن اجرای دیوارنگاره پرداخته شد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که رنگدانه های به کار رفته در تزئین دیوارنگاره های این پنج بنا، عمدتاً ترکیبات معدنی بوده است. فن اجرا نیز پیرو سنت های رایج دیوارنگاری، مشتمل بر بسترسازی (اجرای لایه های تدارکاتی)، مشخص کردن مرز نقوش، تثبیت خطوط اصلی نقش ها، و سپس رنگ گذاری (با فن آبرنگ) بوده است.

روش های بررسی در این پژوهش مشتمل بر شیمی تر (کلاسیک)، تجزیه دستگاهی، مطالعات کتابخانه ای و مطالعات میدانی بوده است.

کلیدواژگان: ایلخانی، دیوارنگاری، رنگدانه، فن شناسی دیوار نگاره ها، یزد.